

Täysistunto

Tiistai 9.5.2023 klo 13.59—15.17

4. Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus eduskunnalle puoluerahoituksen valvonnasta 2022

Kertomus K 6/2023 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Petteri Orpo: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään tarkastusvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu, edustaja Peltonen.

Keskustelu

14.54 **Eemeli Peltonen sd:** Arvoisa puhemies! Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus puoluerahoituksen valvonnasta vuodelta 2022 on painavaa luettavaa. Kertomus antaa kattavan kokonaiskuvan siitä, miten puoluerahoitus ja sen valvonta ovat toteutuneet menneenä vuonna. Haluankin tässä yhteydessä osoittaa kiitokseni Valtiontalouden tarkastusvirastolle jälleen suuresta työstä. Viraston toteuttama puoluerahoituksen valvontahan on todellakin tärkeä osa toimivaa ja läpinäkyvää demokratiaamme.

Vaikka lainsäädäntömme puoluerahoituksen valvonnasta on monilta osin hyvällä tasolla ja siihen voi olla tyytyväinen, löytyy lainsäädännöstämme kuitenkin myös kehitettävää. Tarkastusvirasto on kertomuksessaan nostanut jälleen esiin viraston painokkaan näkemyksen siitä, että myöskin puolueiden paikallisyhdistykset saatettaisiin viraston valvonnan piiriin. Virasto on useasti aiemminkin esittänyt, että sen valvonta tulisi ulottaa puolueiden ja niiden lähiyhteisöjen lisäksi myöskin puolueiden paikallisosastoihin.

Eduskunnalla on, arvoisa puhemies, vastuu siitä, että lainsäädäntö mahdollistaa puoluerahoituksen valvonnan riittävällä tavalla. Katson tarkastusviraston tavoin, että viraston valvonnan piiriin tulisi ottaa myöskin puolueiden paikallisyhdistykset. Tämä muutos tarkastusviraston valvontatehtävään parantaisi viraston tosiasiallisia edellytyksiä toteuttaa puoluerahoituksen valvontaa ja saattaisi sen parempaan kokonaisnäkyyn. Tämä olisi perusteltua myös demokratiamme avoimuuden, vaalirahoituksen avoimuuden, lisäämiseksi. Kun tarkastusvirasto on valvontatehtävänsä laajentamista esittänyt nyt jo useammankin kerran, kysyn, löytyisikö nykyiseltä eduskunnalta tahtoa viraston esityksen toteuttamiseen alkaneella vaalikaudella. Uskon, että valvontatehtävän laajentaminen voisi olla sellainen asia, jonka toteuttamiseen me tässä salissa pystyisimme sitoutumaan yli puoluerajojen — me kaikki kun varmasti tuemme tavoitetta toimivasta ja tehokkaasta puoluerahoituksen valvonnasta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2023 vp

Puhemies Petteri Orpo: Edustaja Räsänen, Joonas.

14.57 **Joonas Räsänen sd:** Arvoisa puhemies! Tämä puoluerahoituksen valvontahan on keskeinen osa sitä, millä tavalla voidaan lisätä kansalaisten luottamusta poliittista päätöksentekoa kohtaan, ja sen takia hyvin vahvasti Valtiontalouden tarkastusvirasto vuosittain myös näitä tarkastuksia tekee. Ja hyvä, että tekee, koska kun tuota tarkastuskertomusta käy läpi, jälleen ne tutut elementit, jotka aikaisemmissakin kertomuksissa ovat nousseet esille, paistavat sieltä silmään. Ensimmäinen liittyy siihen, että eri puolueilla ja puolueiden eri tahoilla, niin lähiyhteisöillä kuin muillakin toimijoilla, on hieman erilaisia käytäntöjä siinä, millä tavalla ne raportoivat sitten näistä puoluelain mukaisista asioista, jotka on säädetty raportoitaviksi. Toinen liittyy siihen, että joka kertomuksesta kyllä aina löytyy niitä asioita, joita tarkastusvirasto on sitten pyytänyt täsmentämään. Tältä osin voidaan todeta, että näillä tarkastuksilla ja kertomuksilla on todella paikkansa sen suhteen, että yhä suurempi osa kansalaisista voisi kokea, että myös puolueiden rahoitukseen liittyvät kysymykset ovat mahdollisimman avoimia.

Arvoisa puhemies! Tässä valvonnassa on aina eräs piirre, joka muistuu mieleen, ja se on se, että tähän on aina jälkikäteisvalvontaa. Tässä valvotaan siis sitä, miten yhden vuoden aikana puolueet ovat noudattaneet puoluelain säädöksiä. Mutta yksi asia, jossa tätä etukäteisvalvontaa voisimme lisätä, itse asiassa liittyy tähän puoluerahoitukseen mutta enemmänkin ehdokkaiden henkilökohtaiseen rahoitukseen liittyviin kysymyksiin. Tämä päivämäärähän jälleen tulee tässä kohtapuoliin, itse asiassa kesäkuussa, eteen, jolloin täällä eduskunnassakin jokaisen pitää viimeistään tämä vaalirahoitusilmoitus tehdä. Vaikka se on enemmänkin henkilökohtainen vaalirahoitusilmoitus, niin eräs tekijä, jolla varmasti voitaisiin lisätä luottamusta ihan laajemminkin puolueiden rahoittamiseen ja ehdokkaiden vaalikampanjan rahoittamiseen liittyviin asioihin, liittyy siihen, pitäisikö tämä ennakoilmoitus säätää pakolliseksi. Tästä jo eduskunnassa aikaisemmin useampia lakialoitteita eri edustajat ovat tehneet, mutta valitettavasti ne eivät ole saaneet kannatusta. Mutta voisin kuvitella, että kenellekään ei olisi äärimmäisen vaikeaa pystyä tekemään suurin piirtein oikeanmukainen ennakoilmoitus, jolla varmasti lisättäisiin avoimuutta sitten sitä kautta, että jokainen äänestäjä voi myös sen asian tarkastaa ennen kuin äänestyspäätöksensä tekee.

Arvoisa puhemies! Kun tässä edustaja Peltonen nosti hyvän esimerkin siitä, voitaisiinko tätä puoluerahoituksen valvontaa ulottaa myös näihin paikallisosastoihin puolueiden osalta, niin toivoisin myös, että täällä jokaisen ehdokkaan henkilökohtaisessa vaalirahoituksessa lainsäädäntöä tarkistettaisiin sen osalta, että tämä ennakoilmoitus määrättäisiin pakolliseksi.

Puhemies Petteri Orpo: Edustaja Asell.

15.00 **Marko Asell sd:** Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus puoluerahoituksen valvonnasta 2022. Puoluerahoituksen valvonta on tärkeää toimivan länsimaisen demokratian tukemisessa. Läpinäkyvyys rakentaa ja ylläpitää luottamusta demokraattiseen järjestelmään, ja sitä kannattaa vaalia.

Ei ole montaa vuotta siitä, kun Suomessa ryvettiin vaalirahaskandaalissa, kun Kehittyvien maakuntien Suomi -niminen puulaaki jakoi pääosin porvaripuolueille vaalirahoitusta. Se ei mennyt silloin kaikkien sääntöjen mukaisesti, rikkeitä tapahtui ja muistaakseni tuomioitakin langetettiin, ja sen jälkeen sitten pelisääntöjä ja lakeja on uusittu.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 6/2023 vp

Suomi on kuitenkin menestynyt hyvin niissä kansainvälisissä vertailuissa, joissa esimerkiksi korruption vaikutuksia yhteiskunnissa on mitattu. Suomi on siis yksi vähiten korruptoituneista maista maailmassa, viime vuodelta toiseksi vähiten korruptoitunut maa. Siitä asemasta kannattaa ja pitää pitää kiinni. Olemme täältä Suomesta käsin ja totuus pohjaisen ja lahjomattoman mediakenttämme kautta voineet todeta, mitä korruptio ja vallan väärinkäyttö saavat aikaan niissä maissa, joissa korruptio esimerkiksi rehottaa. Korruptio, median kahlitseminen vallankäytön välineeksi ja disinformaatio ovat omalla tavallaan sukua toisilleen. Niillä pyritään saamaan valtaa ja pyritään vaikuttamaan väärillä keinoilla ja usein pyritään saamaan etuja erityisesti itselle ja omille intressiryhmille.

Arvoisa puhemies! Puolueet ja ehdokkaat voivat saada ja ottaa tietyillä ehdoilla rahoitusta toimintaansa, mutta pääosa puoluerahoituksesta tulee puoluetuista, joita vastuullinen puolue käyttää tehokkaasti ja vaikuttavasti toiminnassaan demokratiaa vahvistaen. Olisi mielenkiintoista tietää myös eri puolueiden painopisteet ja strategia puoluetukien käytössä, panostetaanko tiedonhankintaan, esimerkiksi kansanedustajien tukemiseen tai laadukkaiden ohjelmien tekemiseen vai käytetäänkö tukia pääosin esimerkiksi johonkin mainosmarkkinointiin. Demokratian kannalta näkisin tärkeänä sen, että puolueet käyttäisivät saamansa rahoituksen kertoen kansalaisille puolueen tavoitteista esimerkiksi vaaliohjelmalla tai rakentamalla täällä eduskunnassa vaihtoehtobudjettia — siitähän huolimatta, että omaa kannattajakuntaa eivät slogania pidemmät lauseet kiinnosta. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin tarkastusvaliokuntaan.